

“MAKTABGACHA TALIM TASHKILOTLARIDA EKO-ART LOYIHALARINI TASHKIL ETISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI”

Mamatova Husnora Eshquvatovna

*Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor va mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti katta o'qituvchisi Telefon:+998(99)402-97-85
husnormamatova@gmail.com*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Eko-art loyihalarini tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari, bolalarning ekologik madaniyati, ijodiy qobiliyatlari hamda estetik didini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, Eko-art faoliyatlarini tashkil etish usullari, loyiha namunalari ta'lim-tarbiyaviy ahamiyati va pedagogik samaradorligi tahlil qilingan.*

Kalit so'z: *Eko-art, ekologik tarbiya, maktabgacha ta'lim, loyiha faoliyati, ijodkorlik, estetik tarbiya, ekologik madaniyat, innovatsion yondashuv.*

Абстрактный: *В данной статье рассматриваются теоретические и практические основы организации эко-художественных проектов в дошкольных образовательных организациях, их роль в развитии экологической культуры детей, творческих способностей и эстетического вкуса. Также анализируются методы организации эко-художественных мероприятий, образовательная и воспитательная значимость и педагогическая эффективность примеров проектов.*

Ключевое слово: *Эко-искусство, экологическое образование, дошкольное образование, проектная деятельность, творчество, эстетическое образование, экологическая культура, инновационный подход.*

Abstract: *This article discusses the theoretical and practical foundations of organizing Eco-art projects in preschool educational organizations, their role in developing children's ecological culture, creative abilities and aesthetic taste. It also analyzes the methods of organizing Eco-art activities, the educational and educational significance and pedagogical effectiveness of project samples.*

Keywords: *Eco-art, ecological education, preschool education, project activities, creativity, aesthetic education, ecological culture, innovative approach.*

Bugungi kunda atrof-muhit muammolari dunyo miqyosidagi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Tabiiy resurslarning kamayishi, ekologik muammolarning kuchayishi yosh avlodda ekologik madaniyatni shakllantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Ekologik tarbiya insonning tabiatga ongli va mas'uliyatli munosabatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiatga mehr-muhabbat, ekologik bilim va ko'nikmalarni shakllantirish muhim vazifalardan biri sanaladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik ta'limning samarali vositalaridan biri Eko-art loyihalaridir. Eko-art san'at va ekologiya uyg'unligiga asoslangan bo'lib, bolalarning ijodiy faoliyati orqali ekologik ongini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu faoliyat jarayonida bolalar

tabiiy va qayta ishlanadigan materiallardan foydalanib turli badiiy ishlarni yaratadilar, natijada ularda tabiatga nisbatan mas'uliyat hissi shakllanadi.

Eko-art tushunchasi va uning mazmuni

"Eko-art" atamasi "ekologiya" va "san'at" so'zlarining birikmasidan hosil bo'lgan. Ushbu yo'nalish tabiat va san'atning o'zaro bog'liqligini aks ettiradi. Eko-art faoliyatlarida tabiiy materiallar, qayta ishlanadigan buyumlar va ekologik xavfsiz vositalardan foydalaniladi.

Eko-artning asosiy maqsadi bolalarda ekologik tafakkur va ijodkorlikni birgalikda rivojlantirishdan iborat. Bunday faoliyatlar orqali bolalar tabiatdagi go'zallikni anglaydi, uning qadriga yetishni o'rganadi va atrof-muhitni asrash zarurligini tushunib boradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar tabiat hodisalariga juda qiziquvchan bo'ladilar. Ularning ushbu qiziqishini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishda Eko-art loyihalari muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

Maktabgacha ta'limda Eko-art loyihalarining ahamiyati

Eko-art loyihalari bolalarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Avvalo, ular bolalarda ekologik madaniyatni shakllantiradi. Tabiat materiallari bilan ishlash jarayonida bolalar daraxt, gul, barg, urug' va boshqa tabiiy boyliklarning ahamiyatini anglab yetadilar.

Bundan tashqari, Eko-art faoliyatlari bolalarning estetik didini rivojlantiradi. Turli ranglar, shakllar va kompozitsiyalar bilan ishlash natijasida ularda go'zallikni his qilish qobiliyati shakllanadi.

Loyihalar davomida bolalar guruhlarda ishlaydilar, fikr almashadilar va birgalikda ijod qiladilar. Bu esa ularning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiradi. Shuningdek, mayda motorika, tasavvur, kuzatuvchanlik va kreativ fikrlash kabi qobiliyatlar ham takomillashadi.

Eko-art loyihalari bolalarning mustaqil faoliyatini rag'batlantiradi. Ular materiallarni tanlash, g'oya yaratish va ishni yakunlash jarayonlarida faol ishtirok etadilar.

Eko-art loyihalarini tashkil etish metodikasi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Eko-art loyihalarini tashkil etishda quyidagi bosqichlarga amal qilish tavsiya etiladi:

1-bosqich. Muammoni aniqlash

Pedagog bolalar bilan tabiatni asrash, chiqindilarni kamaytirish va ekologik muammolar haqida suhbat o'tkazadi. Ushbu bosqichda bolalarda loyiha mavzusiga qiziqish uyg'otiladi.

2-bosqich. Materiallarni yig'ish

Bolalar ota-onalari yordamida barglar, shoxchalar, urug'lar, toshlar, karton qutilar, plastik qopqoqlar va boshqa qayta ishlanadigan materiallarni yig'adilar.

3-bosqich. Rejalashtirish

Pedagog va bolalar birgalikda yaratiladigan mahsulotning ko'rinishini muhokama qiladilar. Kompozitsiya, rang va shakllar belgilanadi.

4-bosqich. Ijodiy faoliyat

Bolalar materiallardan foydalanib kollajlar, maketlar, aplikatsiyalar va boshqa badiiy ishlarni yaratadilar.

5-bosqich. Taqdimot

Tayyor ishlar ko'rgazma shaklida namoyish etiladi. Bolalar o'z ishlari haqida qisqacha ma'lumot beradilar.

6-bosqich. Refleksiya

Loyiha yakunida bolalar o'z taassurotlari bilan o'rtoqlashadilar va tabiatni asrash bo'yicha xulosalar chiqaradilar.

Eko-art loyihalarining amaliy namunalari

"Mo'jizakor barglar" loyihasi

Bolalar kuzgi barglardan turli hayvonlar va manzaralar tasvirlangan kollajlar yaratadilar. Ushbu loyiha tabiat materiallarining xilma-xilligini o'rganishga yordam beradi.

"Chiqindidan mo'jiza" loyihasi

Plastik butilkalar, karton qutilar va qopqoqlardan o'yinchoqlar hamda dekorativ buyumlar tayyorlanadi. Bu loyiha bolalarda qayta ishlash madaniyatini shakllantiradi.

"Yashil bog" loyihasi

Bolalar kichik gulzor yoki mini bog' yaratishda ishtirok etadilar. Ular o'simliklarni parvarish qilish jarayonida ekologik bilimlarni egallaydilar.

"Tabiat ranglari" loyihasi

Tabiiy materiallardan foydalanib rasmlar va kompozitsiyalar yaratiladi. Bunda bolalar tabiatdagi ranglar uyg'unligini o'rganadilar.

Eko-art loyihalarining pedagogik samaradorligi

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ekologik mazmundagi ijodiy faoliyat bolalarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Eko-art loyihalari orqali bolalar ekologik muammolarni tushunish bilan birga, ularni hal etish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni ham egallaydilar.

Loyihalar davomida bolalarda mas'uliyat, hamkorlik, tashabbuskorlik va ijodkorlik sifatlari rivojlanadi. Shu bilan birga, ular tabiatga nisbatan ehtiyotkor va ongli munosabatni shakllantiradilar.

Eko-art faoliyatlari "Ilk qadam" davlat o'quv dasturida belgilangan rivojlanish sohalari bilan ham uzviy bog'liq bo'lib, bolalarning jismoniy, ijtimoiy-hissiy, nutqiy, bilish va ijodiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

Eko-art loyihalarida ota-onalar va mahalla hamkorligining o'rni

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Eko-art loyihalarini samarali amalga oshirishda ota-onalar hamda mahalla bilan hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Ekologik tarbiya faqat ta'lim tashkiloti bilan cheklanib qolmasdan, oilada ham davom ettirilgandagina yuqori natija

beradi. Shu sababli Eko-art loyihalariga ota-onalarni jalb qilish bolalarda tabiatga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantirishning muhim omili hisoblanadi.

Loyiha jarayonida ota-onalar bolalar bilan birgalikda tabiiy materiallar va qayta ishlash mumkin bo'lgan buyumlarni yig'ishda ishtirok etadilar. Masalan, qurigan barglar, urug'lar, daraxt po'stloqlari, plastik qopqoqlar, karton qutilar va boshqa materiallar to'planadi. Ushbu jarayon bolalarda ekologik madaniyatning oilada ham qo'llab-quvvatlanishiga xizmat qiladi.

Mahalla faollari va ekologiya sohasidagi mutaxassislarni loyihalarga jalb etish ham ta'limiy samaradorlikni oshiradi. Ekologik aksiyalar, ko'chat ekish tadbirlari, tabiat qo'yniga sayohatlar va ko'rgazmalar bolalarning ekologik bilimlarini boyitadi. Shuningdek, mahalla hududida "Eng yaxshi Eko-art ijodiy ishi", "Tabiat do'sti" yoki "Yashil makon farzandlari" kabi tanlovlarni tashkil etish bolalarda qiziqish va motivatsiyani kuchaytiradi.

Eko-art loyihalarida zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish ham muhimdir. Xususan, STEAM, loyiha metodi, tadqiqot faoliyati va o'yin texnologiyalari bilan integratsiyalashgan Eko-art mashg'ulotlari bolalarning bilish faolligini oshiradi. Masalan, bolalar chiqindi materiallardan maket yaratish jarayonida nafaqat ijod qiladilar, balki buyumlarning shakli, hajmi, vazni va foydalanish imkoniyatlarini ham o'rganadilar. Bu esa ularda tahliliy va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shunday qilib, Eko-art loyihalari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ekologik ta'limning innovatsion shakli sifatida bolalarning tabiatga mehr-muhabbatini, ijodiy qobiliyatlarini va ijtimoiy faolligini rivojlantiradi. Ota-onalar, pedagoglar va mahalla hamkorligida tashkil etilgan Eko-art faoliyatlari ekologik madaniyatni shakllantirishga, kelajakda tabiatni asrashga mas'uliyat bilan yondashadigan avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

3-7 yoshli ota-ona qamrovidagi bolalar bilan Eko-art loyihalarini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari

3-7 yosh davri bolaning atrof-muhitni faol o'rganish, kuzatish va ijodiy faoliyatga qiziqishi kuchli bo'lgan davr hisoblanadi.

Shu sababli ushbu yoshdagi bolalar bilan ekologik tarbiya ishlarini tashkil etishda Eko-art loyihalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Eko-art loyihalari bolalarning tabiat bilan bevosita muloqot qilishiga, uning go'zalligini his etishiga va atrof-muhitni asrash zarurligini anglashiga yordam beradi.

Ayniqsa, ota-onalar ishtirokidagi Eko-art faoliyatlari ta'lim jarayonining samaradorligini yanada oshiradi.

Ota-onalar qamrovidagi bolalar bilan olib boriladigan Eko-art loyihalarining asosiy afzalligi shundaki, ekologik tarbiya nafaqat ta'lim muassasasida, balki oilada ham davom ettiriladi.

Bola ota-onasi bilan birgalikda tabiiy materiallarni yig'ish, ulardan turli buyumlar yaratish va ko'rgazmalarda ishtirok etish jarayonida ekologik bilimlarni amaliy faoliyat orqali o'zlashtiradi. Bunday hamkorlik bolada tabiatga nisbatan ijobiy munosabat, mehnatsevarlik va mas'uliyat hissini shakllantiradi.

Eko-art loyihalarida barglar, urug'lar, gullar, shoxchalar, toshlar kabi tabiiy materiallar hamda qog'oz, karton, plastik qopqoqlar kabi qayta ishlanadigan buyumlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Ushbu materiallar bilan ishlash bolalarning mayda qo'l motorikasini, tasavvurini, estetik didini va kreativ fikrlashini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlashning ahamiyatini amaliy misollar orqali tushunib boradilar.

Bugungi kunda ekologik muammolarning ortib borayotgani yosh avlodda ekologik madaniyatni erta yoshdan shakllantirishni taqozo etmoqda. Shu nuqtai nazardan, Eko-art loyihalari maktabgacha ta'limning innovatsion va samarali shakllaridan biri hisoblanadi.

Ushbu loyihalar orqali bolalar tabiatni sevisga, uni asrashga va ekologik muammolarga befarq bo'lmashlikka o'rganadilar.

Natijada ekologik ongli, ijodkor va tashabbuskor shaxslarni tarbiyalash uchun mustahkam zamin yaratiladi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlari hamda ota-onalar hamkorligida Eko-art loyihalarini keng joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Eko-art loyihalarini tashkil etish bolalarda ekologik madaniyat, ijodiy fikrlash, estetik did va tabiatga mas'uliyatli munosabatni shakllantirishning samarali vositasi hisoblanadi.

Bunday loyihalar ta'lim jarayonini qiziqarli va mazmunli tashkil etish bilan birga, bolalarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim amaliyotida Eko-art loyihalaridan keng foydalanish muhim pedagogik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi.
 2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2021.
 3. Hasanboyeva O. va boshqalar. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent, 2022.
 4. To'xtayeva X. Ekologik ta'lim va tarbiya asoslari. – Toshkent, 2020.
 5. Abduqodirov A. Pedagogik texnologiyalar va innovatsiyalar. – Toshkent, 2021.
- Maktabgacha ta'limga oid ilmiy-uslubiy maqolalar va metodik tavsiyalar.